

Розглянувши конституційні принципи правосуддя, ми можемо зрозуміти проблеми реалізації цих принципів. Тут ми дійшли до поняття «реалізація» Реалізовувати – це здійснювати, робити, втілювати щось в життя. В даному питанні, ми розглядаємо саме реалізацію принципів правосуддя. Проблема реалізації конституційних принципів правосуддя полягає в тому, що більшість населення не є освіченими в даній сфері, і при цьому не можуть реалізувати свої права . Також, основною проблемою є те, що в українському законодавстві закріплення даних принципів ще не завершено. Це означає, що діяльність судових органів не отримала певних правових орієнтирів. [4, с. 10]

Таким чином, основними конституційними принципами діяльності судових органів є принцип законності та верховенства права, які набувають особливого значення в сучасних умовах конституційних перетворень. Але виникає проблема реалізації даних принципів, що полягає в їх закріпленні в українському законодавстві.

Список використаної літератури: 1. Городовенко В. Про становище незалежної судової влади. *Право України*. – 2002. – №9. – С.120-123. 2. Демин В.Н. Принципы как форма научного познания / В.Н. Демин. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1976. – 44 с. 3. Конституція України від 28 червня 1996 року URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> 4. Шевчук І. Верховенство права чи незаконна практика ВСУ. *Правовий тиждень*. – К. : 20 травня 2008. – № 21. – С. 12.

«Одержано: 27.10.2020»

УДК 343.98

Світлана Миколаївна ЛОЗОВА,

доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики і експертології
Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат
психологічних наук, доцент

Максим Сергійович КУЧА,

начальник відділу вибухотехнічних та пожежотехнічних досліджень
Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру
МВС

СПЕЦИФІКА ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ ПІДРИВІ БАНКОМАТІВ

Одним з розповсюджених способів заволодіння грошовими коштами стало пошкодження банкомату шляхом його підриву (ч. 2 ст.194 КК України). Використання саме вибухових пристроїв для заволодіння грошовими коштами обумовлено в певній мірі збройним конфліктом, який і по сьогоднішній день триває на східній частині території України і постійним збільшенням фактів незаконного поводження зі зброєю, боєприпасами або вибуховими речовинами. Так само не слід забувати про те, що люди, які пройшли службу в зоні проведення бойових дій (АТО, ООС) отримали ряд знань з підривної справи і, як наслідок, можливе застосування ними отриманих навичок в мирний час не за призначенням.

За підсумками 1-го кварталу 2020 р. відбулось 19 фізичних атак на банкомати та платіжні термінали банків. Загалом, за останні 4 квартали в Україні зафіксовано 85 фізичних атак.

Під фізичними атаками згідно прийнятої міжнародної термінології розуміють такі дії зловмисників з пошкодження або викрадення банкоматів та програмно-технічних комплексів самообслуговування (ПТКС), метою яких є заволодіння касетами з грошовими купюрами. Так, в 1-му кварталі 2020 року для отримання доступу до касет з грошима зловмисники в 10 випадках здійснили підриви банкоматів з використанням газоповітряної суміші, в 6 випадках – з використанням вибухової речовини, а в 3х – викрали платіжні пристрої самообслуговування (ПТКС). В середньому кожна успішно реалізована фізична атака на банкомат приносила зловмисникам 515 тис. грн., а на ПТКС – 60 тис. грн. Регіони, яким віддавали перевагу зловмисники в 1-му кварталі 2020р. – Київська, Вінницька, Харківська та Запорізька області [1].

На території Харківської області за період з початку 2020 року і дотепер вчинено 8 підривів банкоматів. Під час вибухів найчастіше використовується:

- газоповітряна суміш (пропан, бутан) – 3 випадки, запалювання якої здійснювалось за допомогою джерела відкритого вогню;
- використання вибухової речовини (тротил) – 5 випадків, ініціювання якої здійснювалось запалом до ручних гранат типу УЗРГМ або електродетонатором типу ЕДП, тобто механічним або електричним способом.

Найбільша сума, якою зловмисникам вдалося заволодіти за один раз, складає більше 1 млн. грн.

При розслідуванні крадіжки, вчиненої шляхом підриву банкомату, надважливою і невідкладною слідчою (розшуковою) дією є огляд місця події.

Огляд місця події - невідкладна слідча дія, направлена на встановлення, фіксацію і дослідження обстановки місця події, слідів злочину і злочинця та інших фактичних даних, що мають значення для кримінального провадження. При огляді місця події слідчий безпосередньо сприймає, досліджує, фіксує, оцінює об'єкти на місцевості або в приміщенні, де виявлені ознаки злочину [2, с. 283].

Огляд місця події, пов'язаний із застосуванням вибухових речовин і вибухових пристроїв, має свої специфічні особливості. Однією з істотних особливостей такого огляду є наявність фактору підвищеної небезпеки для життя і здоров'я його учасників, що вимагає знання і дотримання спеціальних правил безпеки. При виявленні на місці події предметів, що мають ознаки вибухових речовин і вибухових пристроїв необхідно пам'ятати, що будь-які дії з виявленим предметом такого виду до прибуття спеціалістів-вибухотехніків Національної поліції України проводити категорично заборонено. Вимога безпеки слідчих дій – основна з підстав залучення спеціалістів-вибухотехніків для проведення огляду місця події. Та обставина, що вибух вже стався, не є гарантією відсутності загрози.

Наприклад, є небезпека того, що не всі вибухові пристрої, закладені в приміщенні або в самому банкоматі спрацювали. Крім того, є й інші

небезпеки: падіння конструкцій, отруєння газом, ураження електрострумом, опіки і т. ін.

Особливістю огляду місця вибуху також є те, що:

- рекомендована послідовність виконання робіт не завжди зберігається: її може порушити виявлення слідів, що вимагають їх негайного закріплення або вилучення, а їх збереження залежить від погодних умов, заходів щодо усунення наслідків вибуху, необхідності в термінових відновних роботах і т. п.;

- ретельна фіксація слідів та інших обставин події в ході роботи на місці вибуху нерідко ускладнюються чисельністю і різноманітністю об'єктів, а складність протокольної фіксації обумовлюється різноманітністю форм, розмірів, кольору слідів, пошкоджень обстановки, фрагментів вибухових пристроїв, їх невизначеністю при первинній оцінці.

Специфіка огляду місця вибуху визначається:

- наявністю ускладнень для сприйняття і дослідження обстановки (зруйновано, знешкоджене, згоріло і т. п.);

- характером виявлення і вивчення слідів вибуху і засобів його здійснення, а також обумовлених цим особливих правил і методів роботи на місці вибуху, вилучення об'єктів і зразків для встановлення природи вибуху і його обставин;

- наявністю додаткової небезпеки (мінування злочинцями підірваного об'єкта для перешкоджання його повноцінного дослідження, вибух газу, ураження струмом, падіння деталей зруйнованої будівлі і т.п.);

- внесенням змін в обстановку діями вибухотехніків, пожежних та інших служб.

Необхідно відзначити важливість недопущення на місце проведення огляду осіб, які безпосередньо у ньому не задіяні. Це стосується не лише сторонніх людей, а й працівників Національної поліції, державної служби охорони, у тому числі і керівництва, які не задіяні в огляді і не мають досвіду проведення таких оглядів. В практиці неодноразово траплялись випадки, коли важливі об'єкти (металеві та пластикові фрагменти) застрягали у підшві взуття сторонніх осіб і, таким чином, були втрачені. Або були затоптані (змінені) важливі криміналістично значущі сліди до того, як вони мали бути зафіксовані у протоколі огляду.

Зауважимо, що основними завданнями огляду місця вибуху банкомату є повна фіксація обстановки місця події, обсяг і повнота якої залежать від досвіду слідчого у здійсненні таких оглядів, його знань в області вибухотехніки, наявності кваліфікованих фахівців (спеціалістів-вибухотехніків НПУ, інспекторів-криміналістів), інших сил і засобів.

Проблемними питаннями під час огляду місця події при розслідуванні крадіжки або знищення чи пошкодження майна, шляхом підризу банкомату є непоодинокі випадки незалучення спеціалістів-вибухотехніків, як на огляди місць подій, так і на вилучення вибухонебезпечних та підозрілих предметів і як наслідок відсутність довідки про категорію небезпечності вилученого

об'єкта [3], яка необхідна при направленні об'єктів дослідження на експертизу, а також неякісне упакування вибухових матеріалів, частин вибухових пристроїв.

Врахування особливостей огляду місця події, а саме, рекомендованої послідовності огляду, ретельної фіксації слідів та інших обставин події в ході роботи на місці вибуху, наявності специфічних ускладнень для сприйняття і дослідження обстановки (пошкодженого банкомату, згорілих предметів, зруйнованих стін, підлоги приміщення тощо), залучення для участі в огляді та вилучення вибухонебезпечних та підозрілих предметів спеціалістів-вибухотехніків підвищує ефективність проведення даної слідчої (розшукової) дії і суттєво знижує ризик настання негативних наслідків (вибуху, знищення, пошкодження приміщень, загибелі людей).

Список використаної літератури: 1. Вибухи банкоматів в Україні. Статистика та протидія. URL: <https://www.ema.com.ua/news/vibuhi-bankomativ-v-ukraini-statistika-ta-protidija/><https://www.ema.com.ua/news/vibuhi-bankomativ-v-ukraini-statistika-ta-protidija/>. 2. Криміналістика: підручник / за заг. ред. д.ю.н., професора А.Ф. Волобуєва. – Х.: ХНУВС, 2011. 666 с. 3. Інструкція про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: затв. наказом МВС України від 19.08.2019 № 691 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text>

«Одержано: 25.10.2020».

УДК 343.98

Світлана Миколаївна ЛОЗОВА,

доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики і експертології Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент

Іванна Іванівна СВИНОУС,

студентка 3 курсу групи Ф-6-ПЗдср-18-3 Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ТРУПУ НА МІСЦІ ПОЖЕЖІ

На сьогоднішній час пожежі в Україні виникають дедалі частіше. Причинами їх може бути підпал, необережне поводження з вогнем, недотримання вимог пожежної безпеки, самозаймання речовин чи матеріалів внаслідок неправильного їх зберігання, стихійні явища (удар блискавки), дитячі забавки з вогнем тощо. Підпал часто використовують як засіб приховування іншого злочину (вбивства, розкрадання, диверсії). Наприклад, в Сторожинецькому районі Чернівецької області, хлопець вбив жінку, а щоб приховати свій злочин підпалив будинок і втік [1]. Під час розслідування підпалів та інших злочинів, пов'язаних з виникненням пожеж, однією з найбільш важливих слідчих (розшукових) дій є огляд місця події.